

Вічні сенси і виклики сучасності

Юлій Швець

«1984. Інша»
балет-антиутопія на музику
Гільдур Гуднадоттір, Хаушки
Лібрето, хореографія, постановка:
Ілля Мірошніченко, Катерина Кузнецова
Прем'єра: січень 2020 року
Київ Модерн-балет

Сцена з вистави «1984. Інша», Режисери Ілля Мірошніченко, Катерина Кузнецова. Київ Модерн-балет.

У пластичній виставі «1984. Інша», як в жодній іншій, виразно зосереджено найбільш типовий підхід наших сучасників до класичних текстів, позитивний і негативний досвід їх інтерпретації. Але вистава за знаменитою ати-утопією Джорджа Орвела не менш цікава позачасовими соціальними узагальненнями, а також актуалізованим нинішньою війною наративом.

Дія роману Джорджа Орвела, написаного 1949 року, відбувається у Великій Британії 1984 року. Часові ж рамки дії вистави Київ Модерн-балету, який взяв за основу твір британця, визначити важко – це могло бути й майбутнє, й сьогодення. Так само рамки просторові не були окреслені певною територією – нашої країни, або ж якоїсь іншої. Але наразі орвеловська монобільшість нічим не відрізняється від ординського натовпу нашого сьогодення.

У романі головний герой – відданий член Партії – працює в «міністерстві правди» тоталітарної імперії (на яку, за задумом у 1984 році перетворюється Велика Британія) й має «підганяти» факти й їхні інтерпретації в газетах і підручниках під «нові потреби», але у виставі, наковтавшись «елітарних» пігулок, Він (Ілля Мірошніченко) жорстоко потерпає від глухоти. Глухота героя у авторів проекту не викликає жодних сумнівів щодо ефективності його роботи на означеному посту, втім, як і взагалі – в можливості його перебування в Партії.

Антагоністом у Орвела виступає утаємничений Старший Брат, котрий стежить за «молодшими» за допомогою телемоніторів. У виставі антигероєм «працює» Табірний Прожектор, котрий слідкує за членами «родини» дещо менш технологічно – за допомогою потужного світла. Світло в образній системі вистави виступає в парадоксально негативній конотації – як сутність безмежного «табірного» Зла. Парою головному герою виступає сліпа Вона (Катерина Кузнецова), яка від народження потрапила в касту знедолених. Оскільки героїня незряча, то й дія тоталітарного Світла на неї не поширюється, й Партії в її уяві існувати

не може. В системі образів вистави, одягнута в окуляри зварювальника, вона виступає лише «об'єктом знуцання» агресивно налаштованої «більшості». Її недовгий роман із глухим героєм призводить до їх обоїльної самотності. Герой, котрий у фіналі антиутопії Орвела стає революціонером, у виставі, віддавши дівчину на поталу, перетворюється в банального ренегата.

Згадаємо: в романі метафорично «глухими-сліпими», а отже, з точки зору сьогодення – дискримінованими – виступає кількісно значний натовп людей-примар: певного роду порожніх оболонок, котрі через відданість спільній ідеї намагаються вижити. Морально ж деградоване суспільство майбутнього, пророческо змальоване Орвелом, у виставі виступає як соціум меншості, об'єднаний ідеєю виживання у середовищі більшості. Таким чином, сценічна робота постановників-дебютантів виявляється насиченою численними невідповідностями, де «індульгенцію» на всі смислові негаразди дає основний і єдиний пафос проекту, який зосереджено на темі людей з фізичними вадами й на тому, як вони почуваються у ворожому суспільстві. Якщо раніше така зумисно неметафорична буквальність антипрочитання класики сприймалася доволі прохолодно, то новітні реалії розставляють свої акценти, виносячи на поверхню не умоглядні дискримінаційні процеси, в яких постановники «звинувачували» практично всіх, а первинний зміст орвелівської трагедії. Складна «атмосферна» музика Гільдур Гуднадоттір (кінофільми «Джокер», «Чорнобилль») та німецького піаніста Фолькера Бертельманна (Хаушка) доповнюють це враження.

У виконавсько-технічному сенсі артисти Київ Модерн-балету продовжують дивувати своєю пластичною злагоженістю й досконалістю. Нові формальні вирішення, що поєднують, передовсім, сучасний танець, фізичний театр та «перкусію тіла», підтримують його статус флагамена української хореографії.